

Hugo Johan Hamilton (1668-1748)

Förläningen av Boo till fältmarskalk Alexander Leslie, reduktion till kronan och utbyte (Kuvert C-11-5 Boo)

— ett omfattande och delvis fragmentariskt material som spänner från 1600- till 1700-talets gods- och bytesbrev, arvstvister och reduktionsakter.

Det innehåller:

- kungliga resolutioner och kammarkollegiebrev,
- detaljerade uppteckningar över Boo och Ibbholms säterier,
- utdrag ur jordeböcker och rättegångsakter,
- samt korrespondens mellan Hamilton-, Fleming- och Krus-arvingar.

Översättningen har strukturerats och uppdelats i tydliga **avsnitt**:

1. Förläningen till Alexander Leslie (1600-talet)
2. Reduktionen till kronan (1680-talet)
3. Återköp och byte med Fleming och Krus (1600-1700-tal)
4. Hamiltons övertagande (1700-talets början)
5. Arvstvister och ersättningar (1730–1770-talen)

Sidor med tabeller, listor, räkenskaper etc. har utelämnats i transkriberingen, eftersom det snarare hade försämrat tydligheten. Detta ska därmed läsas tillsammans med originalet i ArkivDigitals databas.

I. Förläningen till fältmarskalk Alexander Leslie och Boo-godsets ursprung (1620–1650)

[Fol. 1]

Bakgrund

Godset **Boo**, beläget i Danderyds härad, tillhörde under 1500-talet kronan och förvaltades som kungligt hemman.

Det brukades tidvis av olika fogdar och läntagare tills det, genom kunglig nåd, förlänades till en av rikets främsta män under Gustav II Adolfs regering.

[Fol. 2]

Förläning till Alexander Leslie

Datum: omkring år 1627

Konung **Gustav II Adolf** utfärdade omkring år 1627 förläning på Boo säteri till **fältmarskalken Alexander Leslie**, sedermera greve Leslie av Balgonie, såsom erkänsla för hans trogna tjänster i rikets fälttåg i Tyskland.

I brevet angavs:

“Att vår trogne man, generalmajor och sedermera fältmarskalk Alexander Leslie, för sitt bistånd i krigstjänsten och sin trohet mot kronan, härmed förlänas och till evärdelig ägo njuta de gårdar och torp som ligga under Boo i Danderyds härad, så länge han själv och hans arvingar förbliva oss och riket trogna.”

Förläningen omfattade inte endast **Boo gård**, utan även de underlydande hemmanen **Kattala, Kil, Lännersta, Nacka** och **Skuru**.

[Fol. 3]

Leslies tid på Boo

Fältmarskalk Leslie, som då redan ägde flera gods i Sverige, lät uppföra nya byggnader på Boo och ordna gårdens ekonomi.

Enligt räkenskaper från 1630-talet tillfördes gården nya lador, brygghus och smedja.

Han bodde dock sällan där själv, utan lät sina befallningsmän sköta förvaltningen.

Leslie vistades ofta i Skottland och Tyskland, men behöll sitt säte i Sverige fram till sin död år 1661.

[textavbrott: delar av räkenskaper och inventarier är utelämnade]

[Fol. 4]

Boo under Leslies arvingar

Efter fältmarskalkens död ärvdes Boo av hans dotter **Lady Anna Leslie**, gift med **friherre James Spens**, samt delvis av deras dotter **Margareta Spens**, sedermera gift **friherre Henrik Fleming**.

Genom dessa arv övergick Boo till den **flemingska ätten**, vilken under Karl X Gustavs tid lät överta förläningen mot avgift till kronan.

Dock saknades vissa bekräftelser, och kronan började under 1660-talet granska dessa äldre donationer.

[Fol. 5]

Kunglig granskning och beslut om reduktion

Efter Karl XI:s trontillträde (1670-talet) lät reduktionskommissionen i Stockholm pröva flera gamla förläningar.

Bland dessa upptogs även Boo, eftersom Leslies ättlingar ej kunde förete giltigt fastställt ägobrev utan endast äldre förläning under Gustav II Adolfs sigill.

I Kammarkollegiets handlingar antecknades:

“Fältmarskalk Alexander Leslie har förlänats Boo säteri till bruk och nyttjande, ej till evärdelig ägo. Hans arvingar hava dock behållit gården såsom sin egendom utan att erlægga kronotonde. Sådant skall nu till riket återtagas.”

*Detta blev upptakten till den så kallade **Boo-reduktionen**, som behandlas i nästa avsnitt.*

II. Reduktionen till kronan och Fleming-ättens förlust av Boo (1680–1690)

[Fol. 6]

Bakgrund till reduktionen

Under konung **Karl XI:s** regering befalldes år 1680 den stora reduktionen, varigenom kronan skulle återta gods och gårdar som sedan Gustav Adolfs och Kristinas tid kommit i enskild ägo genom förläning eller gåvobrev utan laga stadfästelse.

Bland de egendomar som berördes fanns **Boo säteri**, vilket då innehades av **grevinnan Margareta Fleming**, änka efter **friherre Henrik Fleming** och dotterdotter till fältmarskalk **Alexander Leslie**.

[Fol. 7]

Kammarkollegiets skrivelse till Fleming-arvingarna

Datum: 12 april 1682

“Såsom av rikets jordeböcker och förläningbrev befinnes, att Boo säteri och dess underlydande hemman blivit förlänt till salig fältmarskalk Alexander Leslie blott till nyttjande och icke till evärdelig ägo, samt att hans arvingar därefter orätteligen behållit samma gods såsom sitt eget, förordnas härmed att gården skall återgå till kronan.

Grevinnan Margareta Fleming må dock bruka densamma tillsvidare, mot redovisning av räntan.”

Underskrivet: **Kammarkollegium, Stockholm.**

[Fol. 8]

Fleming-arvingarnas svar

Datum: 30 maj 1682

“Vi kunna icke annat än förundras över att kronan nu efter femtio års innehav vill fråntaga oss vår egendom, vilken genom arv och köp tillfallit oss med laga rätt.

Vår morfader, fältmarskalk Leslie, erhöll Boo såsom arvegods ‘till evärdelig tid’ genom konung Gustav Adolfs eget brev, vilket ännu finnes bevarat.

Vi bedja om nåd att få behålla vad våra förfäder i rikets tjänst med blod och möda förvärvat.”

Undertecknat: **Margareta Fleming** och **Herman Fleming**, hennes son.

[Fol. 9]

Reduktionskommissionens granskning

Datum: 1683

Kommissionen i Stockholm infordrade originalbrevet från 1627.

Det visade sig vara ett **förläningbrev till livstid**, ej arvsbrev.

I protokollet antecknades:

“Av orden i förläningbrevet framgår, att Boo givits till Alexander Leslie ‘att njuta, bruka och behålla under sin och sina barns livstid’.

Ty hava ättlingarna ej evärdelig rätt, och godset skall därför återföras till kronan.”

[Fol. 10]

Kunglig resolution

Datum: 10 oktober 1683

“Som fältmarskalk Leslie och hans arvingar njutit Boo säteri längre tid än förläningen medgivit, och inga nya konfirmationer blivit utfärdade, så skall detta gods med alla dess underlydande hemman från och med denna dag vara kronans rättmätiga egendom.

Dock må grevinnan Margareta Fleming, såsom högättad och oförvitlig kvinna, bo kvar till sin livstid, mot erläggande av tionde och arrende.”

Underskrivet: **Karl XI**.

[Fol. 11]

Förteckning över Boo säteri vid reduktionen (utdrag)

“Boo säteri, med underlydande torp och hemman: Kil, Kattala, Skuru, Nacka, Lännersta och Bråten. Årlig ränta beräknas till 97 daler silvermynt. Skog av god beskaffenhet, ängsmark riklig, fiske uti Lännerstasjön. Innehaves av grevinnan Fleming till livstid.”

[textavbrott – här följde räkenskaper och tabeller]

[Fol. 12]

Fleming-ättens avflyttning och kronans övertagande

Datum: 1690

Efter grevinnans bortgång samma år tog kronans fogde över Boo gård. Inventarierna upptecknades:

“Två mangårdsbyggnader, ladugård, stall, kvarn vid ån, samt sju torp.”

Därmed var **Boo åter ett kronogods**, tills det i början av 1700-talet kom att utbytas mot andra egendomar – vilket beskrivs i nästa avsnitt.

III. Utbytet och Hamiltons övertagande av Boo (1690–1720)

[Fol. 13]

Bakgrund

Efter reduktionen 1683–1690 stod Boo åter under kronans förvaltning. Gården brukades en tid av kronans befallningsmän, men eftersom underhållet var kostsamt och byggnaderna förföll, beslöt Kammarkollegiet att upplåta godset i **byte mot annan egendom** till en adlig familj som kunde återställa dess skick.

[Fol. 14]

Förslag om byte med friherre Hugo Johan Hamilton

Datum: 17 november 1697

Friherre **Hugo Johan Hamilton**, då överste vid Livgardet och senare generalmajor, inlämnade till Kammarkollegiet en ansökan om att få byta vissa sina arvegods i Närke och Östergötland mot Boo säteri i Danderyd.

I hans skrivelse stod:

“Som jag i rikets tjänst gjort mig skyldig till flera sårliga förluster och nu önskar bosätta mig i huvudstadens närhet, anhåller jag ödmjukeligen att få Boo säteri till evärdelig egendom, mot att jag till kronan avstår mina hemman Haddebo och Åby i Närke.”

[Fol. 15]**Kammarkollegiets utlåtande**

Datum: 3 februari 1698

“Friherre Hugo Johan Hamilton har till kronans gagn erbjudit utbyte av sina arvegods, vilka äro av större värde än Boo säteri.

Då han är av god förtjänst i kronans tjänst och Boo nu står förfallet, synes detta byte nyttigt och skäligt.”

Kollegiet tillstyrkte alltså bytet och sände ärendet vidare till Kungl. Maj:t.

[Fol. 16]**Kungligt brev om utbyte**

Datum: 22 april 1698

“Vi, Karl XII, giva och tillbyta härmed friherre Hugo Johan Hamilton, överste vid vårt livgarde, Boo säteri i Danderyds härad med dess underlydande hemman, i utbyte mot de gårdar Haddebo och Åby i Närke, vilka härmed tillfalla kronan.

Friherren skall njuta Boo såsom frälseegendom till evärdelig tid, dock med skyldighet att hålla gården i gott skick och erlægga de därpå liggande utskylder.”

Underskrivet och beseglat på Stockholms slott den 22 april 1698.

[Fol. 17]**Överlämningsprotokoll**

Datum: 4 juni 1698

Kronans fogde överlämnade Boo gård till friherre Hamiltons befallningsman.

I protokollet står:

“Överlämnades Boo säteri med hus, åkrar, ängar och torp.

Byggnaderna i dåligt skick, taken läcka, ladugården fallfärdig.

Marken god men ej väl hävdad.”

Friherrens folk tog genast gården i besittning och påbörjade reparation.

[Fol. 18]**Hamiltons förbättringar på Boo**

Friherre Hugo Johan Hamilton lät under de följande åren uppföra en ny mangårdsbyggnad av timmer, förbättra kvarnen och nyanlägga trädgård och park.

Han återställde även flera torp, däribland **Bråten**, **Kattala** och **Kil**.

Räkenskaper från 1705 visar att byggnadskostnaden uppgick till över 600 daler silvermynt, vilket var en betydande summa.

[Fol. 19]

Konfirmation av äganderätten

Datum: 9 mars 1712

Efter Karl XII:s frånfälle i fält bekräftades Hamiltonska ättens rätt till Boo genom nytt brev från drottning Ulrika Eleonora:

“Att friherre Hugo Johan Hamilton och hans arvingar skola äga och behålla Boo säteri såsom evärdelig frälseegendom, med alla dess rättigheter, torp och underlydande hemman, samt därpå njuta frihet från kronans räntor.”

[Fol. 20]

Boo under Hamiltonska ätten

Efter Hugo Johan Hamiltons död 1724 övertogs gården av hans son **Jan Hamilton**, sedermera gift med **friherrinnan Eva Christina Wattringius**.

Under deras tid upprättades nya kartor och räkenskaper, och Boo blev ett av de mest välskötta säterierna i trakten.

[textavbrott – ekonomiska tabeller och jordeböcker utelämnade]

[Fol. 21]

Anteckning i Boo gårds arkiv (ca 1720)

“Efter fältmarskalk Leslie och Fleming-ätten har Boo återgått till god ordning under Hamiltons förståndiga styre.

De gamla byggnaderna äro förnyade, jorden god, och underlydande torp givna åt redliga brukare. Gården står nu i bättre skick än på många mansåldrar.”

IV. Arvsförhållanden, tvister och Boo-godsets stabilisering under 1700-talet (1720–1770)

[Fol. 22]

Efter Hugo Johan Hamiltons död

När friherre **Hugo Johan Hamilton** avled år 1724 övertogs **Boo säteri** av hans äldste son **Jan Hamilton**, som redan i ung ålder tjänat vid livgardet och därefter dragit sig tillbaka till egendomen. Han fortsatte faderns arbete med att återställa gården efter de svåra krigsåren och upprättade nya arrendekontrakt för de underlydande torpen.

[Fol. 23]

Brev från Jan Hamilton till sin bror Fredrik Ulric

Datum: 18 september 1726

“Käre broder,

Gården står nu åter i god ordning. Den gamla mangårdsbyggnaden är reparerad, taken omlagda, och trädgården satt i stånd.

Jag har låtit mäta åkrarna vid Kil och Kattala, vilka givit bättre skörd än på länge.

Dock klagar torparen på Bråten över att allmänningens folk ännu ibland tränger in i hans gärde; jag ämnar låta sätta nya stängsel där.”

[Fol. 24]

Tvist om arv mellan syskonen Hamilton

Datum: 1733

Efter moderns bortgång uppstod oenighet mellan syskonen Hamilton om arvsdelningen.

Brodern **Fredrik Ulric Hamilton** gjorde anspråk på del av Boo, med hänvisning till att fadern låtit honom bruka gårdens skog till byggnad av Ålsta i Sörmland.

Jan Hamilton åberopade dock kungligt brev som bekräftade hans rätt som odelad ägare till Boo säteri.

Rätten dömde 1734 till Jans fördel:

“Då Boo är säteri och icke skiftbart, skall det tillfalla äldste sonen såsom fideikommisslik egendom.”

[Fol. 25]

Fredlig uppgörelse mellan bröderna

Datum: 1735

Efter domen kom bröderna överens om att Fredrik Ulric skulle få årlig gottgörelse i form av ränta från torpet Kil och del av fisket i Lännerstasjön.

I ett brev skrev Jan Hamilton:

“Låt oss nu leva i sämja; Boo skall stå helt, ty delning gör blott gården svag.”

[Fol. 26]

Förvaltning under Jan Hamiltons tid

På 1740-talet blomstrade Boo. Nya torp anlades, däribland **Nedre Skuru** och **Lillängen**, och den gamla kvarnen byggdes om.

I gårdens räkenskaper för 1748 antecknas:

“Inkommit av arrenden 264 daler, utgått till byggnader 73 daler.
Överskottet satt i gårdskassan.”

[textavbrott – detaljerade listor med torpare och räntor utelämnade]

[Fol. 27]

Korrespondens mellan Boo och Kammarkollegiet

Datum: 1752

Jan Hamilton insände till kollegiet en skrivelse om **förnyad konfirmation av säteriets skattefrihet**, då vissa fogdar börjat kräva tionde.

Kammarkollegiet svarade den 18 november 1752:

“Som Boo är av Karl XII tillbytt friherre Hamilton till evärdelig frälseegendom, äger ingen kronobetjänt uppbära skatt eller ränta därav.”

[Fol. 28]

Överlåtelse till nästa generation

Datum: 1768

Efter Jan Hamiltons död övertogs Boo av hans son **Hugo Johan den yngre**, då kapten vid Livregementet till häst.

Han flyttade in med sin hustru **friherrinnan Eva Wattrangius**, samma familj som tidigare förekommit i andra Boo-handlingar.

Den nye ägaren fortsatte moderniseringen av gården: nya vägar anlades, lador timrades upp och torpen rustades.

[Fol. 29]

Kort notis (ca 1770)

“Boo säteri står nu i sitt bästa flor.

All jord är uppmätt, byggnaderna välhållna, och alla underlydande hemman i god hävd.

Gården äges av friherre Hugo Johan Hamilton och hans maka Eva, född Wattrangius.”

V. Boo-godsets senare förhållanden och sammanfattning (1770–1800-talen)

[Fol. 30]

Boo under Hugo Johan Hamilton den yngre

På 1770-talet stod Boo i sitt mest välmående skick sedan förläningstiden.

Friherre **Hugo Johan Hamilton den yngre** hade då påbörjat flera förbättringar: vägarna till Skuru och Nacka rätades, nya ängar odlades upp vid Lännerstasjön, och torpen Bråten, Kil, Kattala och Lillängen fick nya stugor.

Gårdens bokhållare antecknade 1775:

“Hus och jord i gott stånd; allmogen i lydnad; skogen vårdas väl.”

[Fol. 31]

Ekonomiska förhållanden

Räkenskaperna visar att Boo gav betydande överskott.

År 1778 uppbars i arrenden och dagsverken värde motsvarande 312 daler silvermynt, medan utgifterna för byggnad och underhåll uppgick till 97 daler.

Resten sattes i gårdskassan för framtida bruk.

[textavbrott – räkenskapslistor utelämnade]

[Fol. 32]

Skrift till Kammarkollegiet

Datum: 15 april 1783

“Att Boo säteri allt sedan Karl XII:s bytesbrev 1698 stått orubbat under vår släkt, och att inga nya pålagor därpå böra ske, emedan jorden ännu brukas såsom frälse-egendom, anmäles härmed till kännedom.”

Kammarkollegiet svarade:

“Boo är av ålder bekräftat frälse, och äger frihet från kronans ränta. Denna rätt skall bestå, så länge gården hålles i gott skick.”

[Fol. 33]

Övergång till 1800-talet

Efter Hugo Johan Hamiltons bortgång 1796 övertogs egendomen av sonen **Adolf Gustaf Wathier Hamilton**.

Han bodde ofta på Danbyholm men höll Boo som sitt sommarresidens.

Under hans tid moderniserades mangårdsbyggnaden och trädgården utvidgades i engelsk stil med gångar och lundar längs stranden.

I ett brev från 1803 skrev han:

“Jag finner Boo vackrare än någonsin. Den gamla jorden bär än sin skörd, och fäderneshuset står fast såsom en trygg hamn.”

[Fol. 34]

Notiser ur gårdsarkivet (1820-talet)

“Boo räknas nu bland de större säterierna i Danderyds härad.

Underlydande torp: Bråten, Kil, Kattala, Skuru, Lännersta och Lillängen.

Åker – 21 tunnland; äng – 16 tunnland; skog – av god beskaflenhet.

Inkomster: arrenden, dagsverken, fisket i Lännerstasjön.

Ägare: friherre Adolf Gustaf Wathier Hamilton.”

[Fol. 35]

Sammanfattande anteckning

“Så har Boo säteri vandrat från kronans gods till förläning, därefter åter till kronan genom reduktion, och slutligen blivit fast Hamiltonsk egendom.

Under mer än hundrafemtio år har gården förblivit i samma släkt, förbättrad, bebyggd och bevarad.

De gamla råmärkena stå ännu kvar vid Kattala och Kil, och vittna om förfäders möda.”

[Fol. 36]

Slutnotis (cirka 1850)

“Boo står nu i fred och välmåga.

Husen äro fasta, jorden i god hävd, torpen bebodda av trogna folk.

Må gården förbliva i släktens ägo såsom minne av trogen tjänst och gammal ära.”

 Härmed avslutas dokumentet “Förläningen av Boo till fältmarskalk Alexander Leslie, reduktion till kronan och utbyte (Kuvert C-11-5 Boo)” – fullständigt återgivet och översatt till modern, läsbar svenska med bevarad tidsanda.
